

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

**до самостійної роботи студентів
при вивченні навчальної дисципліни
«Стратегія екологічної політики України»**

для студентів денної і заочної форми навчання
Напрямок підготовки «Екологія, охорона навколишнього середовища та
збалансоване природокористування»
Пакети ПДВ Е -1, ЕЗ – 1,2

Одеса 2018

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до самостійної роботи студентів
при вивченні навчальної дисципліни
«Стратегія екологічної політики України»

для студентів денної і заочної форми навчання
Напрямок підготовки «Екологія, охорона навколишнього середовища та
збалансоване природокористування»
Пакети ПДВ Е -1, ЕЗ – 1,2

«Затверджено»
на засіданні методичної комісії
еколого-економічного факультету
Протокол № ____ від _____ 2018 р.

Одеса-2018

Методичні вказівки до самостійної роботи студентів з дисципліни «Стратегія екологічної політики України» для студентів, які навчаються за напрямом «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування» (пакети ПДВ Е-1, ЕЗ-1,2) [в електронному вигляді] /Лоева Інса Дмитрівна, д.геогр.н., проф., Снісаренко Вікторія Вікторівна, асистент кафедри екологічного права і контролю, Одеса: ОДЕКУ, 2018. – 28 с.

ЗМІСТ

1 ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА.....	5
1.1 Передмова.....	5
1.2 Зміст дисципліни	7
1.3 Рекомендована література	8
2 ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ З ВИВЧЕННЯ МАТЕРІАЛУ	13
2.1 Загальний порядок вивчення та питання для самоперевірки теоретичного матеріалу.....	13
2.2 Перелік тем і зміст семінарських занять	15
2.3 Індивідуальні завдання.....	17
3. ОРГАНІЗАЦІЯ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ СТУДЕНТІВ.....	21
3.1 Перелік питань для складання заліку	23

1 ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

1.1 Передмова

Навчальна дисципліна «Стратегія екологічної політики України» є вибірковою за напрямком підготовки «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування», бакалаврський рівень. Начальна дисципліна входить до циклу професійної та практичної підготовки.

Вивчення дисципліни здійснюється на 3-му курсі для студентів денної форми навчання і на протязі 3-4-го курсу для студентів заочної форми навчання. Загальний обсяг навчального часу, що припадає на вивчення дисципліни, визначається затвердженням у встановленому порядку навчальним планом.

Студенти після вивчення дисципліни «Стратегія екологічної політики України» повинні отримати початкові знання з важливої складової політики України, а саме – політики України в напрямку охорони природи, раціонального природокористування і забезпечення екологічної безпеки.

Таким чином, метою викладання дисципліни є знайомство студентів зі складовими екологічної політики України і стратегії її розвитку.

Вивчення дисципліни базується на знаннях студентів, отриманих при засвоєнні дисциплін «Вступ до фаху», «Загальна екологія і неоекологія», «Заповідна справа».

Знання, отримані у процесі вивчення дисципліни, будуть використовуватися, зокрема, при вивчанні дисциплін «Нормування антропогенного навантаження», «Екологічна оцінка проектів, планів та програм», «Раціональне природокористування», «Міжнародна екологічна діяльність», а також у повсякденній праці по спеціальності.

Організація контролю знань студентів побудована за накопичувально-модульним принципом згідно вимог діючого в університеті Положення «Про проведення підсумкового контролю знань студентів».

Однією з форм організації вивчання дисципліни «Стратегія екологічної політики України» є самостійна робота під час підготовки до лекційних і практичних занять, написання реферату за окремою для кожного студента темою та підготовки до заходів поточного та підсумкового контролю.

Метою методичних вказівок є допомога студентам визначати головні елементи базових знань, які необхідні для засвоєння дисципліни й використання їх у подальшому навчанні.

При вивчанні дисципліни студенту належить опанувати відповідну сукупність знань, вмінь та навичок, що формують компетенції майбутнього фахівця. Він повинен

знати:

- Складові та якість природно-ресурсного потенціалу України.
- Мету, принципи і цілі національної екологічної політики;
- Сучасні складові екологічної політики:
 - нормативно-правове забезпечення;
 - нормування антропогенного навантаження;
 - дозвільна система природокористування;
 - економічний механізм природокористування;
 - юридична відповідальність за екологічні правопорушення;
 - державний екологічний контроль за охороною і використанням природних ресурсів;
 - громадська активність в екологічній політиці;
 - міжнародна діяльність.
- Головні проблеми збереження, відтворення і використання природно-ресурсного потенціалу;
- Стратегічні цілі і завдання поліпшення екологічної ситуації;
- Шляхи забезпечення екологічно збалансованого природокористування;
- Шляхи удосконалення регіональної екологічної політики;
- Інструменти і етапи реалізації екологічної політики і показники їх ефективності.

Вміти:

- Аналізувати стан складових природно-ресурсного потенціалу України;
- Вносити пропозиції щодо удосконалення екологічної політики;
- Оцінювати результати виконання етапів стратегії екологічної політики України.

Контроль знань студентів здійснюється шляхом письмової відповіді на запитання з теми попередньої лекції, виконання модульних контрольних робіт, усного опитування, виконання індивідуального завдання і залікової контрольної роботи.

1.2 Зміст дисципліни

Перелік тем лекційного курсу

Змістовний модуль 1 «Природно-ресурсний потенціал України»

Тема 1. Поняття природно-ресурсного потенціалу.

Природно-ресурсний потенціал України. Основні характеристики природно-ресурсного потенціалу. Особливості розміщення природно-ресурсного потенціалу в межах України.

Рекомендована література [3,4,6 (стор. 115-130),8,11,14,22].

Тема 2. Класифікація природних ресурсів.

Загальна класифікація, функціональна, генетична класифікація. Регіональний кадастр природних ресурсів і об'єктів України.

Рекомендована література [3,5-7, 11].

Тема 3. Екологічний потенціал України.

Складові екологічного потенціалу. Вторинний потенціал екосистеми.

Рекомендована література [3-5,12,16,23].

Тема 4. Першопричини екологічних проблем України.

Причини екологічних проблем України щодо природних ресурсів і галузей господарської діяльності. Шляхи забезпечення екологічно збалансованого природокористування

Рекомендована література [6 (стор. 31-56),11,14,15,22].

Змістовний модуль 2 «Основні засади державної екологічної політики України»

Тема 5. Міжнародна інтеграція України у галузі охорони довкілля.

Двостороннє і багатостороннє співробітництво в галузі охорони довкілля. Міжнародна інвестиційна і технічна допомога. Гармонізація екологічного законодавства України з законодавством ЄС.

Рекомендована література [3,5,11,14,15,22].

Тема 6. Мета, принципи, цілі і завдання національної екологічної політики.

Основні принципи національної екологічної політики. Стратегічні цілі і завдання: поліпшення екологічної ситуації; досягнення безпечного для здоров'я людини стану довкілля; вдосконалення системи інтегрованого екологічного управління: формування екологічної мережі;

забезпечення екологічно збалансованого природокористування;
удосконалення регіональної екологічної політики
Рекомендована література [3-5,8,11].

Тема 7. Інструменти реалізації національної екологічної політики

Основні інструменти національної екологічної політики. Етапи реалізації екологічної політики. Моніторинг виконання і показники ефективності [4,5].

Перелік тем практичних (семінарських) занять

Тема 1. Екологічний стан атмосферного повітря. Шляхи зменшення антропогенного навантаження на повітряний басейн, скорочення витрат і витрат.

Тема 2. Стан і проблеми водних ресурсів (поверхневі, підземні і морські).

Тема 3. Стан і проблеми земельних ресурсів і надр.

Тема 4. Стан і проблеми лісових ресурсів і природно-заповідного фонду.

Тема 5. Стан і проблеми поводження з відходами.

Тема 6. Результати, які очікуються внаслідок виконання Закону України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року».

1.3 Рекомендована література

Основна

1. Декларація про державний суверенітет України, від 16.07.1990р. №55-ХІІ.
2. Закон УРСР «Про економічну самостійність Української РСР» від 3.08.1990р. №143-ХІІ.
3. Джарти В., Шевчук В., та інші. Національна екологічна політика України: оцінка і стратегія розвитку/ Документ підготовлено в рамках проекту ПРООН/ГЕФ/ К.: 2007р, 184с. (www.un.org.ua/files/national_ecology.pdf)
4. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» від 21.12.2010 р. №2818-VI. (www.rada.gov.ua)

5. Від практики реалізації природоохоронних заходів до екологічної політики в Україні: шляхи і проблеми / Аналітична доповідь Національного інституту стратегічних спостережень / К: 2011 р, 40 с.
6. Основи екології. Екологічна економіка та управління природокористуванням: підручник / за заг.ред. д.е.н. Л.Г.Мельника та к.е.н., проф.. М.К.Шапочки. – Суми: ВЕД «Університетська книга» 2007 р. – 759 с.
7. Діючі екологічні Закони України (www.rada.gov.ua)
8. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища», від 25.06.1991р. №1264-XII.
9. www.library-odeku.16mb.com.
10. www.kmu.gov.ua

Додаткова

11. О.П. Гавриленко. Екогеографія України: Навч. Посіб. – К.: Знання, 2008. – 646
12. Данилишин Б.М., Дорогунцов СІ., Міщенко В.С. Природно-ресурсний потенціал сталого розвитку України. – К.: ЗАТ "ШЧ ЛАВА", 1999. – С. 86.
13. Регіональна економіка. За ред. Професора Качана Є.П. – К.: Знання, 2011 670 с.
14. Новіков Ю.В. Основи загальної екології і охорони. 1979.
15. Злобін Ю.А. Основи екології. - К: Лібера, 1998.
16. В.Е.Борейко. История заповедного дела на Украине. -К: Киевский еколого-культурний центр, 1995.
17. А.Ю.Александрова. Экономика и организация заповедников и национальных парков. -М: Госкомприроды, 1998.
18. Т.Г.Черная, Т.В.Васильева. Сохранить все живое. - Одесса, Одесский областной гуманитарный центр, 1999.
19. Конвенція про охорону дикої флори і фауни і природних середовищ існування в Європі (Берн, Швейцарія, 1979р.).
20. 20. Конвенція про біологічне різноманіття (Ріо-де-Жанейро, Бразилія, 1992р.).
21. Охорона навколишнього природного середовища в Україні. 1994-1995р. - К: 1997р.
22. Національна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Україні. - Київ: Мінприроди, 2011.
23. Програма дій по охороне окружающей среды для Центральной и Восточной Европы. - Конференция Министров по защите окружающей среды, Люцерн, Швейцария, 1993.
24. Треус В.Д. Заповідники України. – К.: Форсинг, 2001. – 240 с.

25. Конвенція про водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення (Рамсар, Іран, 1971р.).
26. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7.12.1984р. №8073-Х.
27. Закон України «Про охорону атмосферного повітря» від 16.10.1992 № 2707-ХІІ: [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/>
28. А.І. Салюк, А.В. Котинський, Л.І. Танащук, Л.Ф. Степанець. Основи екології. Курс лекцій для студентів усіх напрямів підготовки бакалаврів денної та заочної форми навчання – К.: НУХТ, 2013. – 168 с.
29. Національна доповідь про стан навколишнього природного середовища у 2013 році - [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.menr.gov.ua/dopovidi>
30. Шматько В.Г. Екологія і організація природоохоронної діяльності: навч. посібник для студ. вищих навч. закладів / В. Г. Шматько, Ю. В. Нікітін – К. : КНТ, 2006.
31. Огляд про стан забруднення навколишнього природного середовища на території України за даними спостережень гідрометеорологічних організацій у 2015 році. - [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.cgo.kiev.ua/>
32. Водний кодекс України від 06.06.1995 р. № 213/95-ВР [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/>
33. Закон України «Про затвердження Загальнодержавної цільової програми розвитку водного господарства та екологічного оздоровлення басейну річки Дніпро на період до 2021 року» від 24.05.2012 № 4836-VI/[Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>
34. Земельний кодекс України від 25.10.2001 № 2768-III [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>
35. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>
36. Закон України «Про охорону земель» від 19.06.2003 № 962-IV [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>
37. Кодекс України Про надра від 27.07.1994 № 132/94-ВР/[Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>
38. Охорона та раціональне використання природних ресурсів і рекультивація земель: Навч. посібник / П. П. Надточій, Т. М. Мислива, В. В. Морозов та ін.; За заг. ред. П. П. Надточія, Т. М. Мисливої. – Житомир: Видавництво „Державний агроекологічний університет”, 2007.– 420 с.
39. Лісовий кодекс України від 21.01.1994 № 3852-ХІІ [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>
40. Лісове господарство України - [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://dklg.kmu.gov.ua/>

41. Закон України «Про мораторій на проведення суцільних рубок на гірських схилах в ялицево-букових лісах Карпатського регіону» від 10.02.2000 № 1436-III / [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>
42. Закон України «Про природно-заповідний фонд України» від 16.06.1992 № 2456-XII / [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>
43. Закон України «Про екологічну мережу України» від 24.06.2004 № 1864-IV / [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>
44. Закон України «Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки» від 21.09.2000 № 1989-III / [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>
45. Попович С.Ю. Природно-заповідна справа: навчальний посібник / С.Ю. Попович. - К.: Арістей, 2007. - 480 с.
46. Гродзинський М.Д. Заповідна справа в Україні: навчальний посібник / М.Д. Гродзинський, М.П. Стеценко - К.: Географіка, 2003. - 306 с.
47. Зелена книга України // Андрієнко-Малюк Т.Л., Вакаренко Л.П., Дідух Я.П., Дубина Д.В., Коротченко І.А., Мовчан Я.І. та ін. - К.: Альтерп-рес, 2010. - 448с.
48. Закон України «Про відходи» від 05.03.1998 № 187/98-ВР / [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>
49. Закон України «Про хімічні джерела струму» від 23.02.2006 № 3503-IV / [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>
50. Закон України «Про металобрухт» від 05.05.1999 № 619-XIV / [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>
51. Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» від 24.02.1994 № 4004-XII / [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>
52. Закон України «Про поводження з радіоактивними відходами» від 30.06.1995 № 255/95-ВР / [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>
53. Закон України «Про житлово-комунальні послуги» від 24.06.2004 № 1875-IV / [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>
54. Закон України «Про вилучення з обігу, переробку, утилізацію, знищення або подальше використання неякісної та небезпечної продукції» від 14.01.2000 № 1393-XIV / [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>
55. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції Загальнодержавної програми поводження з відходами на 2013-2020 роки» від 03.01.2013 № 22-р / [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>

56. Знешкодження та утилізація відходів в агросфері: навч. посібник/ В.К. Пузік, Р.В. Рожков, Т.А. Долгова та ін. – Х: ХНАУ, 2014. – 220 с.
57. Управління та поводження з відходами. Частина 2. Тверді побутові відходи : навчальний посібник / Петрук В. Г., Васильківський І. В., Кватернюк С. М. та ін. – Вінниця : ВНТУ, 2015. – 100 с.
58. Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Одеській області у 2014 році - [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://ecology.odessa.gov.ua/zvti/>
59. Оцінка виконання Стратегії державної екологічної політики України на період до 2020 року та Національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища на 2011–2015 роки- [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.menr.gov.ua/dopovidi>

2 ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ З ВИВЧЕННЯ МАТЕРІАЛУ

Згідно вимог діючого Положення «Про організацію та контроль самостійної та індивідуальної роботи студентів ОДЕКУ», самостійна робота студента під час вивчення навчальної дисципліни складається із декількох видів: підготовка до лекцій; самостійне вивчення окремих тем курсу; підготовка до практичних занять, модульної та залікової контрольної роботи, самостійне виконання індивідуального завдання.

2.1 Загальний порядок вивчення та питання для самоперевірки теоретичного матеріалу

При вивчанні змістового модулю 1 «Природно-ресурсний потенціал України» студент повинен знати матеріал з рекомендованої літератури [1-8,11-14,16,17,19,20,22,23,25]. Особливу увагу треба звернути на: мету і завдання навчальної дисципліни; вимоги щодо знань та умінь, якими студент повинен опанувати під час вивчення дисципліни; географічні особливості природно-ресурсного і екологічного потенціалів України; сучасні екологічні проблеми і шляхи їх подолання; роль громадської і міжнародної діяльності з забезпечення вимог екологічної політики України.

В результаті вивчення навчальної дисципліни у майбутнього фахівця-еколога повинні бути сформовані наступні (базові) знання та вміння:

- Складові та якість природно-ресурсного потенціалу України.
- Мета, принципи і цілі національної екологічної політики;
- Сучасні складові екологічної політики:
 - нормативно-правове забезпечення;
 - нормування антропогенного навантаження;
 - дозвільна система природокористування;
 - економічний механізм природокористування;
 - юридична відповідальність за екологічні правопорушення;
 - державній екологічний контроль за охороною і використанням природних ресурсів;
 - громадська активність в екологічній політики;
 - міжнародна діяльність.

Питання для самоконтролю при вивченні матеріалу змістового модуля 1:

1. Поняття природно-ресурсного потенціалу
2. Які складові природно-ресурсного потенціалу?
3. Географічні особливості природно-ресурсного потенціалу України.
4. Поняття екологічного потенціалу території.
5. Які головні екологічні проблеми атмосферного повітря?
6. Які головні екологічні проблеми водних ресурсів?
7. Які головні екологічні проблеми земельних ресурсів України?
8. Які головні екологічні проблеми біологічних ресурсів України?
9. Які головні екологічні проблеми України?
10. Складові сучасної екологічної політики України.
11. Головні напрямки міжнародної екологічної діяльності.
12. Яке місце у вирішенні екологічних проблем займає екологічна освіта і культура?
13. Яка роль науково-технічного і інноваційного потенціалу в екологічній політики країни?
14. Роль громадськості в реалізації екологічної політики.

При вивченні змістового модулю 2 «Основні засади державної екологічної політики України» студент повинен знати матеріал з рекомендованої літератури [3-6, 8,11,14,15,22]. Особливу увагу треба звернути на методи, шляхи і інструменти реалізації стратегії розвитку екологічної політики і показники її виконання.

Питання для самоконтролю при вивченні матеріалу змістового модуля 2:

1. Що є першопричинами екологічних проблем України?
2. Які основні причини виникнення техногенних аварій і катастроф?
3. Які принципи закладені у розвиток національної екологічної політики?
4. Скільки визначено цілей у Стратегії національної екологічної політики?
5. Що є першою ціллю стратегії національної екологічної політики?
6. Що є другою ціллю стратегії національної екологічної політики?
7. Що є третьою ціллю стратегії національної екологічної політики?
8. Що є четвертою ціллю стратегії національної екологічної політики?
9. Що є п'ятою ціллю стратегії національної екологічної політики?
10. Що є шостою ціллю стратегії національної екологічної політики?
11. Що є семою ціллю стратегії національної екологічної політики?
12. Які інструменти реалізації національної екологічної політики закладені у Стратегії?

13. Скільки передбачено етапів реалізації національної екологічної політики?
14. Який термін реалізації першого етапу Стратегії і його завдання?
15. Який термін реалізації другого етапу Стратегії і його завдання?
16. Які нормативно-правові документи забезпечують стратегію розвитку екологічної політики України?
17. Які очікуються результати виконання Стратегії?
18. Чи передбачено здійснювати моніторинг реалізації Стратегії?
19. Які показники покладено в основу моніторингу реалізації Стратегії?

2.2 Перелік тем і зміст семінарських занять

За результатами засвоєння практичної частини курсу дисципліни студенти повинні вміти:

- Аналізувати стан складових природно ресурсного потенціалу України;
- Вносити пропозиції щодо удосконалення екологічної політики.
- Оцінювати результати виконання етапів стратегії екологічної політики України.

Перелік запитань до семінарських занять

Тема 1. Екологічний стан атмосферного повітря. Шляхи зменшення антропогенного навантаження на повітряний басейн, скорочення втрат і витрат. Літературні джерела [4,6,8,11,27,28,29,31].

1. Атмосферне повітря: його значення та функції.
2. Види та джерела забруднення атмосферного повітря.
3. Галузі господарської діяльності, які вносять найбільший вклад у забруднення атмосферного повітря України.
4. Причини та наслідки деградації озонового шару Землі.
5. Сучасний стан атмосферного повітря в Україні.
6. Міста України, які за значення індексу забруднення атмосфери (ІЗА) відносяться до найбільш забруднених.
7. Причини незадовільного стану атмосферного повітря в населених пунктах України,
8. Заходи з поліпшення якості атмосферного повітря, які передбачені в Законі України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики на період до 2020 року».

Тема 2. Стан і проблеми водних ресурсів (поверхневі, підземні і морські води). Літературні джерела [4,6,7,8,11,14,15,28,29,31-33].

1. Водні ресурси: поняття, значення та функції.

2. Водний фонд України.
3. Загальна характеристика водних ресурсів України.
4. Сучасний стан та проблеми поверхневих вод України.
5. Охарактеризуйте екологічні проблеми річки Дніпро.
6. Екологічні проблеми підземних вод України.
7. Екологічний стан Чорного та Азовського морів.
8. Заходи щодо покращення стану водних об'єктів.

Тема 3. Стан і проблеми земельних ресурсів і надр. Літературні джерела [4,6,7,8,11,14,15,28,29-31,34-38].

1. Земля як елемент довкілля.
2. Категорії, на які поділяються землі України за основним цільовим призначенням.
3. Основні екологічні проблеми земель сільськогосподарського призначення.
4. Екологічні проблеми земель водного фонду.
5. Екологічні проблеми земель житлової та громадської забудови.
6. Рекультивация, консервація, меліорація як заходи з охорони земель.
7. Завдання в галузі охорони земель і ґрунтів передбачені Законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року».
8. Визначення понять «надра», «корисні копалини».
9. Види користування надрами за цільовим призначенням.
10. Дайте характеристику мінерально-сировинної бази України.
11. Тенденції та стан використання мінерально-сировинної бази України.
12. Основні екологічні проблеми використання надр в Україні.

Тема 4. Стан і проблеми лісових ресурсів і природно-заповідного фонду. Літературні джерела [4,6,7,8,11,14,15,28,29,30,39-47].

1. Поняття, значення та функції лісів.
2. Лісовий фонд України.
3. Категорії лісів, які закріплені в законодавстві України.
4. Сучасний екологічний стан лісів України.
5. Які існують проблеми лісокористування в Україні.
6. Класифікація територій та об'єктів природно-заповідного фонду.
7. Сучасний стан природно-заповідного фонду України.
8. Охарактеризуйте основні екологічні проблеми природно-заповідного фонду України.
9. Завдання в галузі охорони лісів та формування екологічної мережі передбачені Законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року».

Тема 5. Стан і проблеми поводження з відходами. Літературні джерела [4,6,7,8,11,14,15,28,29,30,48-58].

1. Поняття відходів. Класифікація відходів за місцем утворення і ступенем небезпечності.
2. Проблеми поводження з промисловими відходами в Україні.
3. Проблеми поводження з побутовими відходами в Україні.
4. Проблеми поводження з сільськогосподарськими відходами в Україні.
5. Екологічні проблеми поводження з відходами в Одеській області.
6. Завдання в галузі поводження з відходами передбачені Законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року».

Тема 6. Результати які очікуються в наслідок виконання Закону України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року». Літературні джерела [4,59].

1. Які очікуються результати в наслідок виконання Закону України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року»?
2. Показники ефективності для оцінки дієвості Стратегії передбачено в сфері підвищення рівня суспільної екологічної свідомості.
3. Показники ефективності для оцінки дієвості Стратегії передбачено в сфері поліпшення екологічної ситуації та підвищення рівня екологічної безпеки.
4. Показники ефективності для оцінки дієвості Стратегії передбачено в сфері досягнення безпечного для здоров'я людини стану довкілля.
5. Показники ефективності для оцінки дієвості Стратегії передбачено в сфері інтеграції екологічної політики та вдосконалення системи інтегрованого екологічного управління.
6. Показники ефективності для оцінки дієвості Стратегії передбачено в сфері припинення втрат біологічного та ландшафтного різноманіття і формування екологічної мережі?
Показники ефективності для оцінки дієвості Стратегії передбачено в сфері забезпечення збалансованого природокористування.
7. Показники ефективності для оцінки дієвості Стратегії передбачено в сфері удосконалення регіональної екологічної політики.

2.3 Індивідуальне завдання

Індивідуальне завдання з навчальної дисципліни «Стратегія екологічної політики України» входять до самостійної роботи студентів. Вид індивідуального завдання – написання реферату (денне навчання) і міжсесійної контрольної роботи за окремою темою (заочне навчання) згідно встановлених вимог до таких видів робіт.

Структура реферату повинна включати: вступ; розділи (при необхідності підрозділи) основного матеріалу; висновки та перелік посилань. Об'єм роботи повинен бути не менш 10 сторінок машинописного тексту в форматі Times New Roman, 14 пт. Інтервалу 1.5. Поля сторінки: верхнє, нижнє – 2 см; лівє – 2,5 см; правє – 1,5.

Перелік тем реферату (денна форма навчання)

1. Головні екологічні проблеми України.
2. Державна політика України у галузі охорони атмосферного повітря.
3. Державна політика України у галузі охорони водних ресурсів.
4. Державна політика України у галузі охорони земельних ресурсів.
5. Державна політика України у галузі охорони надр.
6. Державна політика України у галузі охорони тваринного світу.
7. Державна політика України у галузі охорони рослинного світу.
8. Державна політика України у галузі охорони лісових ресурсів.
9. Мета, цілі та завдання національної екологічної політики України.
10. Стан забруднення вод Чорного моря.
11. Природні і антропогенні джерела CO₂ у атмосфері.
12. Концепція збереження біологічного різноманіття України.
13. Джерела забруднення поверхових і підземних вод.
14. Екологічні проблеми морських акваторій України.
15. Основні функції держави з питань екологічної політики.
16. Історія формування заповідної справи в Україні.
17. Порядок створення територій та об'єктів природно-заповідного фонду України.
18. Міжнародний екологічний календар, його завдання.
19. Глобальні екологічні проблеми.
20. Види та джерела забруднення навколишнього природного середовища.

Студент має право запропонувати свою тему реферату, однак вона повинна відповідати змісту дисципліни та має бути узгоджена з викладачем.

Міжсесійну контрольну роботу студенти заочної форми навчання мають виконувати індивідуально в письмовій формі відповідно до цих вказівок та запропонованих варіантів. Виконання роботи не відповідно до вказаного варіанту чи компіляція окремих положень та змісту робіт інших студентів є підставою для не зарахування її до заліку з обов'язковим виконанням у строк, визначений викладачем.

Виконання контрольної роботи має передувати вивчення рекомендованих джерел навчальної та наукової літератури та нормативно-правових документів. Контрольну роботу виконує студент у міжсесійний

період і вона складається із теоретичної частини. Кількісна оцінка за цей вид роботи визначається згідно таблиці 2.1.

У контрольній роботі необхідно навести зміст роботи, посилання на літературні джерела, які були використані під час написання роботи. Контрольна робота повинна мати таку структуру: Вступ; Основна частина, Висновки.

У вступі наводиться огляд літературних джерел за темою роботи.

Якщо у Вас виникли труднощі, які Ви не в змозі подолати самостійно, потрібно звернутися до викладача, який проводив установчі заняття за адресою: м. Одеса, вул. Львівська, 15, кафедра екологічного права і контролю – law-ecology@odeky.edu.ua.

Таблиця 2.1 – Терміни перевірки контрольної роботи в міжсесійний період

Етапи контрольної роботи	Строк контролю	Бал оцінювання
Складання плану роботи і каталогу літературних джерел за темою роботи. Написання вступу	1-15 листопада	5 балів
Написання основної частини	1-15 грудня	10 балів
Написання висновків	10-15 січня	5 балів
Подання готової роботи	25 січня	10 балів

Максимальний бал, який може отримати студент за контрольну роботу складає 30 балів.

Перелік тем міжсесійної контрольної роботи (заочне навчання)

1. Екологічний стан і проблем поверхневих вод України.
2. Екологічний стан і проблем підземних вод України
3. Екологічний стан і проблем морських вод України
4. Екологічний стан атмосферного повітря в Україні.
5. Екологічний стан і проблеми використання земельних ресурсів України.
6. Екологічні проблеми надрокористування в Україні.
7. Екологічний стан і проблеми лісових ресурсів України.
8. Проблеми і шляхи збереження біорізноманіття України.

9. Природно-заповідний фонд України.
10. Проблеми поводження з відходами в Україні.
11. Сучасна екологічна політика України.
12. Природно-ресурсний потенціал України.
13. Економічний механізм природокористування в Україні.
14. Освіта і культура як складова екологічної політики України.
15. Міжнародне співробітництво у галузі охорони природи.
16. Головні екологічні проблеми України.
17. Глобальні екологічні проблеми.
18. Складові екологічної політики України.
19. Види і джерела антропогенного навантаження.
20. Екологічний моніторинг як складова екологічної політики.

Тему реферату (денне навчання) або міжсесійної контрольної роботи (заочне навчання) студент обирає згідно двома останнім цифрам номеру особистої залікової книжки, користуючись табл.2.1.

Таблиця 2.2– Відповідність номера теми двома останнім цифрам номеру залікової книжки

№ теми	Останні цифри № залікової книжки	№ теми	Останні цифри № залікової книжки
1	01; 11; 21; 31; 41;	11	51; 61; 71; 81; 91;
2	02; 12; 22; 32; 42;	12	52; 62; 72; 82; 92;
3	03; 13; 23; 33; 43;	13	53; 63; 73; 83; 93;
4	04; 14; 24; 34; 44;	14	54; 64; 74; 84; 94;
5	05; 15; 25; 35; 45;	15	55; 65; 75; 85; 95;
6	06; 16; 26; 36; 46;	16	56; 66; 76; 86; 96;
7	07; 17; 27; 37; 47;	17	57; 67; 77; 87; 97;
8	08; 18; 28; 38; 48;	18	58; 68; 78; 88; 98;
9	09; 19; 29; 39; 49;	19	59; 69; 79; 89; 99;
10	00; 10; 20; 30; 40;	20	50; 60; 70; 80; 90

3. ОРГАНІЗАЦІЯ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ СТУДЕНТІВ

Організація контролю знань студентів побудована за накопичувально-модульним принципом згідно вимог діючого в університеті положення «Про проведення підсумкового контролю знань студентів».

Формами контролю засвоєння теоретичних знань є письмова відповідь на кожній лекції на запитання з теми попередньої лекції (поточний контроль), підсумкова модульна контрольна робота з питань усіх змістовних модулів (підсумковий контроль) та залікова контрольна робота (підсумкова атестація за тестами ректорського контролю).

Для студентів денної форми навчання результати поточного контролю під час лекційних занять оцінюється в один бал за умови вірної відповіді на запитання з теми попередньої лекції. Загальна сума балів поточного контролю з теоретичної частини дисципліни складає 15.

Модульна контрольна роботи виконується кожним студентом за своїм варіантом. Кожен варіант складається з тестових завдань за темами відповідного змістовного модуля. Максимальна кількість балів за виконану підсумкову модульну контрольну роботу становить 30 балів.

Формою контролю засвоєння практичного матеріалу є усне опитування студентів на кожному занятті. За вірні відповіді на кожному практичному занятті студент отримує 5 балів. Максимальна кількість балів за роботу студента на практичних заняттях становить 30 балів. Індивідуальне завдання у виді реферату оцінюється максимально у 25 балів. При цьому оцінюється повнота розкриття теми реферату у 20 балів. Оформлення згідно встановлених вимог у 5 балів.

Залікова контрольна робота складена за варіантами. Кожний варіант містить 20 тестових запитань з базової компоненти теоретичної і практичної частин дисципліни. Кожна правильна відповідь на тестове завдання оцінюється у 1 бал. Максимальна оцінка за залікову контрольну роботу складає 20 балів.

Таким чином загальний бал оцінки знань студента дисципліни складає 120 балів.

Для студентів заочної форми навчання індивідуальне завдання у виді міжсесійної контрольної роботи оцінюється максимально у 30 балів. Модульна контрольна робота з теоретичної частини курсу оцінюється у 20 балів, а формою контролю засвоєння практичного матеріалу є усне опитування студентів на кожному занятті. За вірні відповіді на кожному практичному занятті студент отримує 5 балів. Максимальна кількість балів за роботу студента на практичних заняттях становить 20 балів. Таким чином, загальна сума балів при оцінці знань студентів заочного навчання складає 70 балів.

Інтегральна оцінка за результатами навчання на протязі семестру є сума балів, які отримав студент за всіма видами контролю.

Формою підсумкової атестації з дисципліни є залік. Критерієм допуску до виконання залікової роботи є зарахований реферат для студентів денної форми навчання і зарахована міжсесійна контрольна робота для студентів заочної форми навчання.

Студент *денної форми навчання*, який не має на початок заліково-екзаменаційної сесії заборгованості по дисципліні, отримує якісну оцінку («зараховано» або «не зараховано»), якщо має на останній день семестру інтегральну суму балів поточного контролю, достатню (60% та більше) для отримання позитивної оцінки, та не менше 50% від максимально можливої суми балів за залікову контрольну роботу;

Для студентів стаціонару кількісна оцінка (%) при підсумковій атестації визначається за формулою:

$$B = 0,75 \times IO + 0,25 \times OЗКР$$

де IO – кількісна інтегральна (накопичена за семестр за всіма видами робіт) оцінка у відсотках;

OЗКР – кількісна оцінка (у відсотках від максимально можливої) залікової контрольної роботи.

Для заочної форми навчання студент вважається допущеним до підсумкового контролю з навчальної дисципліни, якщо він виконав всі види робіт поточного контролю (міжсесійні та сесійні), передбачені робочою програмою дисципліни, і набрав за накопичувальною системою суму балів не менше 50% від максимально можливої за дисципліну, у тому числі своєчасно виконав міжсесійну контрольну роботу. .

Накопичена підсумкова оцінка (ПО) засвоєння студентом навчальної дисципліни розраховується як

$$ПО = 0,75 \times [0,5 \times (OЗЕ + OМ)] + 0,25 \times OЗКР$$

OЗЕ - кількісна оцінка (у відсотках від максимально можливої) заходів контролю СРС під час проведення аудиторних занять;

OМ - кількісна оцінка (у відсотках від максимально можливої) заходів контролю СРС у міжсесійний період.

При підсумковій атестації використовується шкала відповідності сумарної суми балів (%) підсумкової атестації з дисципліни у формі заліку (табл. 3.1).

Таблиця 3.1 – Шкала оцінювання

За шкалою ЄКТАС	За національною системою	Бал успішності
A	зараховано	90 - 100
B	зараховано	82 – 89,9
C	зараховано	74 – 81,9
D	зараховано	64 – 73,9
E	зараховано	60 – 63,9
FX	не зараховано	35 – 59,9
F	не зараховано	1 – 34,9

3.1 Перелік питань для складання заліку

1. Що є метою екологічної політики?
2. Скільки принципів національної екологічної політики України визначено у Законі «Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2020р» від 21.12.2010, №2818-VI?
3. Скільки стратегічних цілей визначено у Законі «Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2020р» від 21.12.2010, №2818-VI?
4. Що є першою стратегічною ціллю згідно Закону «Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2020р» від 21.12.2010, №2818-VI?
5. Що є другою стратегічною ціллю згідно Закону «Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2020р» від 21.12.2010, №2818-VI?
6. Що є третьою стратегічною ціллю згідно Закону «Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2020р» від 21.12.2010, №2818-VI?
7. Що є четвертою стратегічною ціллю згідно Закону «Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2020р» від 21.12.2010, №2818-VI?
8. Що є п'ятою стратегічною ціллю згідно Закону «Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2020р» від 21.12.2010, №2818-VI?
9. Що є шостою стратегічною ціллю згідно Закону «Основні засади

- (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2020р» від 21.12.2010, №2818-VI?
10. Що є сьомою стратегічною ціллю згідно Закону «Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2020р» від 21.12.2010, №2818-VI?
 11. Скільки розділів містить Закон України «Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2020р» від 21.12.2010, №2818-VI?
 12. Як називається перший розділ Закону України «Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2020р» від 21.12.2010, №2818-VI?
 13. Як називається другий розділ Закону України «Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2020р» від 21.12.2010, №2818-VI?
 14. Як називається третій розділ Закону України «Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2020р» від 21.12.2010, №2818-VI?
 15. Як називається четвертий розділ Закону України «Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2020р» від 21.12.2010, №2818-VI?
 16. Як називається п'ятий розділ Закону України «Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2020р» від 21.12.2010, №2818-VI?
 17. Як називається шостий розділ Закону України «Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2020р» від 21.12.2010, №2818-VI?
 18. Як називається сьомий розділ Закону України «Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2020р» від 21.12.2010, №2818-VI?
 19. Дайте визначення поняття «природно-ресурсний потенціал»? Які його складові?
 20. Назвіть вичерпні природні ресурси.
 21. Назвіть невичерпні природні ресурси.
 22. Назвіть відновлювальні природні ресурси.
 23. Назвіть основні парникові гази.
 24. Який орган уповноважений видавати дозволи на здійснення діяльності, спрямованої на штучні зміни стану атмосфери та атмосферних явищ?
 25. Що таке норматив якості атмосферного повітря?
 26. Що таке технологічний норматив допустимого викиду забруднюючих речовин?
 27. Нормативи екологічної безпеки атмосферного повітря є різними для різних регіонів, чи є єдиними для всієї території України?

28. Якими законами регулюються відносини в галузі охорони атмосферного повітря?
29. Яка галузь господарства найбільше впливає на забруднення атмосферного повітря?
30. Яку функцію виконує озоновий шар в атмосфері Землі?
31. Які забруднюючі речовини впливають на руйнування озонового шару?
32. Які забруднюючі речовини сприяють утворенню кислотних опадів?
33. Скільки відсотків складає відношення кількості світового запасу прісної води до загального об'єму води на планеті?
34. Яка концентрація солей в прісній воді?
35. Дайте визначення поняття «внутрішні морські води».
36. Дайте визначення виключної морської економічної зони. Яка її ширина?
37. Які права Україна має у виключній морській економічній зоні?
38. Що таке асиміляційна здатність водного об'єкту?
39. Які основні сполуки призводять до евтрофікації водних об'єктів?
40. В яких областях зосереджена основна частина (понад 60 %) ресурсів підземних вод України?
41. Який природний ресурс проголошено основним національним багатством України (ст. 14 Конституції України)?
42. Які землі займають найбільшу частку в структурі земельного фонду України?
43. Назвіть головні екологічні проблеми земель України.
44. Рекультивация, консервація, меліорація як заходи з охорони земель.
45. Що включає державний фонд надр?
46. Які мінеральні ресурси відносяться до паливо - енергетичних?
47. Які мінеральні ресурси переважають в структурі паливо-енергетичних ресурсів України?
48. Що є об'єктами Зеленої книги України?
49. Що є об'єктами Червоної книги?
50. Які території природно-заповідного фонду мають природне походження?
51. Дайте визначення поняття «екологічні коридори»?
52. Дайте визначення поняття «екологічна мережа»?
53. Назвіть елементи національної екологічної мережі.
54. На який період розрахована реалізація Загальнодержавної програми формування національної екологічної мережі України?
55. Скільки категорій територій та об'єктів природно-заповідного фонду закріплено законодавством України?
56. Скільки відсотків складає площа території країни вкритої лісовою рослинністю?
57. Які області України є найбільш забезпеченими лісовими ресурсами?

58. Скільки класів небезпеки відходів виділяють?
59. Що таке утилізація відходів?

Методичні вказівки до самостійної роботи студентів з дисципліни «Стратегія екологічної політики України» для студентів, які навчаються за напрямом 101 «Екологія» (пакети ПДВ Е-1, ЕЗ-1,2) [в електронному вигляді] /Лосва Інеса Дмитрівна, д.геогр.н., проф., Снісаренко Вікторія Вікторівна, асистент кафедри екологічного права і контролю, Одеса: ОДЕКУ, 2018. – 28с.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до самостійної роботи студентів
при вивченні навчальної дисципліни
«Стратегія екологічної політики України»

для студентів денної і заочної форми навчання
Напрямок підготовки «Екологія, охорона навколишнього середовища та
збалансоване природокористування»
Пакети ПДВ Е -1, ЕЗ – 1,2

Затверджено на засіданні
методичної комісії
еколого-економічного факультету
протокол №__ від _____
Декан факультету _____
Владимирова О.Г.

«Затверджено»
на засіданні кафедри
екологічного права і контролю
протокол №__ від _____
Зав. каф. _____ І.Д. Лоєва

Одеса-2018